

vesi, iz fare ino domačiga kraja ne odpravimo, naj velja, kar rado. Braterno svetiga Janža (gl. sliko) hočemo per nas začeti, kakor njo po drugih deželah imajo — družbo treznosti narediti ino si mož beseda biti, žganja ne okusiti, ne kupiti, ne prodati, ne ponuditi; ne vzeti v službo hlapca ne dekle, ki žgano pije; ne težaka ne rokodela najeti, ki brez žganja ne dela, tudi sedeti ne poleg žganopivca alj pivke, zakaj kužna bolezn je to.

Naj reče kdo kar hoče: kdor je Kristusov, naj pomaga, kar je mogoče, de žganja med nami ne bo, kakor v apotekah zdravno mišence, ino pa v fabrikah poleg hudičeviga olja — tamo naj žganje rabijo!

Kedar se bo poslednemu žganjarju pečnica poderla, ino kerčmarju, ki v taberni žganje toči, posledna flaša brinjovca sterla, bomo še le svoje delo dokončali, poprej ne henjali. — Bog nam pomagaj! Za to Vas prosi Vaš znani prijatelj Ljubomir. — Na koncu se nahaja s podpisom Slomšekovim „Žalostna Pesm“, iz ktere naj se ponatisnejo na razgled razstavki 7. 8. pa poslednji 25. p.

Kotle imel je velike

Satan, kuhat marternike,

De bi jih ob véro djal;

Pa v sramóti je ostal.

Vmislil si peklenska muha,

In raj v kotli žganje kuha:

Z žganjam moti zdaj ljudi,

In jih ložej pogubi.

Vodo zdravo rajši pijmo,

Vina za potrebo vžijmo;

Dober Bog nam vina dal —

Žganje si zlodej vbrál.

Slomšek kot pedagog.

(Dalje.)

1. Slomšek kot šolski prijatelj v obče.

Ljubezen do učiteljstva je pokazal Slomšek užé v svoji prvi mladosti. Ko bi učiteljski stan takrat bil tako na dobrem glasu in ko bi ga bila država tako podpirala, izvolil bi si bil gotovo ta stan. Veselje do poučevanja kazal je najprvo v semenišči, kjer je užé kot bogoslovec svoje tovariše prostovoljno poučeval v slovenščini. Ne manj nam kaže njegovo gorečnost do šole to, kako je kot špiritual svojim pitomcem šole priporočal. Večkrat jim je rekel: „Vsak duhovnik naj bode ob enem tudi učitelj. V krajih, kjer še ni šole, je sveta in krščanska dolžnost duhovnika, da poučuje mladino, dokler ni mogoče, v tistem kraji redne šole odpreti. Pa so tudi kraji, kjer radi težkih razmer ne more obstati vsakdanja šola. V takih krajih mora biti nedeljska šola, katero mora preskrbovati duhovnik po svoji krščanski dolžnosti. Duhovniki, ali morete mar gledati revno ljudstvo, katero duševno brez vsake izobražbe propada?“ Pri takem in enakem priporočanju šol je Slomšek posebno poudarjal, da morajo biti šole po Slovenskem slovenske, kakor so na Nemškem nemške, na Francoskem francoske i. t. d.

Največjega šolskega in ljudskega prijatelja se je pa Slomšek pokazal z izdavanjem svojih „Drobtinic“. Ko mu je bilo namreč (l. 1845.) zabranjeno, da bi za Slovence osnoval književno društvo, sklene izdajati pod ponižnim naslovom „Drobtinice“ letnik za versko, šolsko in domačo vzgojo, s katerim je hotel v bratovsko sporazumljenje, mejsebojno posvetovanje in delovanje združiti duhovnike in učitelje slovenske, kakor v pozivu na to

knjigo sam pravi: „Malo je duhovnikov, učiteljev in prijateljev národa, kateri bi imeli veselje in priliko, da bi cele knjige pisali, vendar pa vsakdo čuti potrebo, da z izkušnjo pridobljeno mnenje in želje priobči svojim sodrugom ter jih tako v važni stroki odgojevanja vpraša za svet. Večkrat pride človeku dobra misel na um; taka se ne bi smela pozabiti, marveč zapisati in svojim tovarišem predložiti v preudarek. Tako se bodo v to knjigo sprejemali razni govori, opisi izvenrednih cerkvenih svečanosti ter družih radostnih ali žalostnih dogodjajev, životopisi za národ zaslužnih mož, zanimive šolske naloge, dobro misleči svéti o šoli in odgoji, popularne razprave o dobrih in slabih národnih običajih, parabule, mične pesmice za pouk in zabavo“. Čisti dohodek te zlate knjige, ki je l. 1846. prišla prvokrat na svetlo, naménjen je bil učiteljskemu izobraževališču v Celji, pozneje (1855. l.) še le „družbi sv. Mohora“ in naposled semeniški knjižnici v Mariboru. „Drobtinic“ je izšlo do Slomšekove smrti 15 letnikov. Ta mična knjiga se je bila Slovencem tako prikupila, da je bilo malo boljših hiš, kjer bi se ne bile udomačile te knjige.

Poglavitni delavec pri tem blagotvoru je bil sevéda blagi pokojni škof sam, ki je knjigo z najboljšimi članki preskrboval. Zlasti se odlikujejo poleg njegovih zgodovinskih in životopisnih sestavkov še članki o šoli, pouku in vzgoji, o katerih bodemo v tem spisu še govorili. Vendar pa se nam zdi umestno, da užé zdaj omenjamo nekaterih pedagoških spisov v „Drobtinica“, ker se iz tega razvidi, kako velik šolski prijatelj je bil naš Slomšek. Taki spisi so: „Petnajst naglavnih grehov pri otroški reji.“ — „Sedem prošinj materam in očetom.“ — „Hudobni otroci, krvava šiba slabih staršev.“ — „Zdaj še le vemo, kaj šola veljá.“ — „Sedem šol keršanskega nauka za otroke.“ — „Šiba novo mašo poje.“ — „Otroci na paši brez pastirja.“ — „Živa šola za domovino.“ — „Šola napuha.“ — „Spoštuj očeta in mater!“ — „Šiba za otroke žlahtna reč.“ — „Šolarsko blagó za nareke in predpise.“ — „Zlata kaplica za slabo glavo.“ — „Mlad berač, star tat.“ — „Bog otroke varje.“ — „Častilakote gerda šola.“ — „Šolarsko blago.“ — „Mala basaga šolskega blagá za odrašeno mladost.“ — „Deset dobrih svétov za šolsko blago.“ — „Sv. križ v šoli.“ — „Kratko vodilo za malo in veliko berilo“ i. t. d.

Vsi Slomšekovi spisi so več ali manj pedagojske vsebine; vsaj je pa tudi vse njegovo življenje, mišljenje in hotenje na to merilo, da bi povzdignil cerkev in šolo, duševno in materijelno blagostanje, časno in večno srečo svojih rojakov. Ta ljubav slavnega škofa do slovenskega národa véje iz vseh njegovih pisem, katera hranijo Slomšekovi prijatelji in znanci. Da pa je Slomšek le dobre šole in učitelje zagovarjal, razumljivo je samo ob sebi. Razločno pa je to povedal v nekem pismu, rekoč: „Boljše je biti brez učitelja, kakor pa imeti slabega; sicer je pa učitelj samo orodje; dušni pastir je prava duša šole.“ Z izrekom: „Duhovnik je duša šoli“ hotel je pa Slomšek kot duhovnik in šolski nadzornik svoje tovariše bolj za šolo vnemati, kakor pa poudarjati njihovo oblast nad podložnimi učitelji.

Kako velik prijatelj slovenskih šol je bil Slomšek in kako lepo je znal svojim rojakom šole priporočati, vidimo iz sestavka, katerega je priobčil v podobi povesti in pod naslovom: „Zdaj še le vemo, kaj šola veljá“ v „Drobtinica“ l. 1847. Ta sestavek je sicer že skoro 30 let star, pa je še za slovenske šolske razmere vedno nov in koristen, zavoljo tega ga nekoliko tù priobčimo. (Dalje prih.)